

GOSPODAR

LETO 1933

12. JULIJA

STEV. 11

O sadni letini in še kaj

Letos se nam obeta splošno bolj slaba sadna letina, zlasti malo bo jabolk. V pokrajinah, kjer so obilo obrodila minulo leto, bi jih letos že itak ne bilo, vsaj kaj prida ne. Kjer so pa imela priti na vrsto letos, je pa skrajno slabo vreme že v cvetu zelo oškodovalo zarodek. Vrh tega se pa letos silno množe in širijo razni zajedavci, živalski in glivičasti. Dan na dan smo dobivali poročila kako gospodarijo cvetožer, gosenice malega zimskega pedica, prstenčarja, kako uničujejo zelenje listne ušice, krvava uš pa lubje po mladih jablanah. Da je nadloga popolna, pomagajo pa še razne boleznj zlasti na zelenju.

Izmed vseh sadnih plemen še nekatko najboljše kažejo češplje, čeprav ne povsod. Tudi hruške bodo obrodile skoro bolje nego jabolka.

Ob slabih letinah, zlasti ako segajo čez obširne pokrajine in sosedne države, ima sadje še posebno veljavo in ceno. Zato je samo ob sebi umevno, da bomo tembolj skrbeli, da bomo pičili pridelek obrnili kolikor mogoče najboljše v prid. Zlasti je to važno v današnjih časih, ko je povsod tako trda za denar, ponekod pa tudi za živež. Ne bo torej brez koristi, ako že sedaj preudarimo kako bomo sicer skromni, a zato tem dragocenejši sadni pridelek uporabili, da bo največ zalegel v našem gospodarstvu.

Kakor pri drugih pridelkih, tako je tudi pri sadju: Ako ga moremo svežega prodati, imamo z njim najmanj dela, pa nam največ vrže. Zato je obračati čez poletje vso skrb v to, da se sadje — pa naj bo že kateregakoli plemena — nemoteno razvija. Pred vsem ga je braniti pred škodljivci, ki ga uničujejo posredno (n. pr. zavijač) in ne-

posredno s tem, da slabijo drevo (na pr. listne in krvave ušice, gosenice itd.). Koncem tega in tekom prihodnjega meseca bo dorasel prvi rod zavijača v črvivih jabolkih in hruškah. Črvivi plodovi bodo popadali na tla. »Črv« — to je zavijačeva gosenica — bo zlezel iz ploda, pa hajdi na deblo bližnjega drevesa in v kako varno razpoko. Tam se bo zabubil in koncem avgusta bo že drugi rod zavijača zalegal jajčeca po že debelih jabolkih in hruškah. Da mu preprečimo to namero, skrbno pobirajmo črvivi trebež in na ogenj z njim, ali ga pa pokrmimo prašičem. Za ščetince je to zdravilo. Nikari pa ne stresajmo takega črvicega trebeža na gnoj ali na kompost. Kjerkoli ga pustimo na prostem, bodo zlezle iz plodov gosenice in nam ušle. To hočemo pa ravno preprečiti. Torej ne samo pobrati, ampak tudi uničiti!

Vsega sadnega pridelka pa ne bomo mogli prodati, kajti za namizno uporabo gre samo najlepše sadje, ki je popolnoma razvito in brez vsakega madeža. Mnogo bo sadja, ki ga bo treba drugače uporabiti. Slabejša jabolka, večina hrušek in zlasti češplje se sveže ne prodajo vedno dobro. Večkrat se bolje izplača, ako jih predelamo v trpežno robo, ki ima pozneje boljšo ceno, ali pa zaleže v domačem gospodinjstvu. Gotovo nam nihče ne bo zameril, ako trdimo, da se pri nas vse preveč sadja predela v alkoholne pijače — jabolka in hruške v sadjevec, češplje pa v žganje. Brez dvoma bi bilo bolje, ko bi vsa nekaj sadja, ki ostane doma, obrnili v hrano, v živež, namesto da ga pretvarjamo v pijače. Tu imamo v mislih zlasti sušenje sadja. Suho sadje se z velikim pridom lahko uporabi doma ali pa proda. V pasivnih krajih, kjer gre ljudem posebno trda za živež, se bo ta-

ko zdrava in trpežna roba kakor je suho sadje, vedno lahko in dobro prodalo.

Kdor hoče pa v jeseni sadje sušiti, mora že sedaj misliti na to in že čez poletje pripraviti sušilnico, lese, kurivo itd. Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani je založilo načrt najnovejše in doslej najboljše sušilnice za sadje, ki je posebno primerna za večje posestnike ali pa za združno uporabo in ki jo lahko izdelava vsak kolikortoliko izurjen zidar. Načrt in navodilo za gradbo in sušenje se dobi pri prej omenjenem Sadjarskem in vrtnarskem društvu v Ljubljani za 40 Din. O gradbi sušilnice in o sušenju sadja pa prihodnjic. H.

Ravnanje s trtami po toči

Letos je trta pri nas pokazala le malo zaroda in še ta je bil pozno nastavljen, po večini pri 4. in 5. členu, kar je nenavadno. Ta pojav je najbrž v zvezi z lansko poletno sušo. Prvi grozdiki so namreč običajno na 2. in 3. členu, ne pa tako visoko kakor letos. Pa tudi redek je bil ta prvotni zarod in ni obetal dobre letine. Poznejše slabo vreme pred cvetjem in ob cvetju ga je še bolj skrčilo, da bo pridelek še manjši. Tudi bolezní napadajo trte, za kar je vreme prav ugodno. Tako se močno razvija peronospora pa tudi trtna plesen oidij, zato je škropljenje in žveplanje nujno potrebno. Letos bomo morali še v tem mesecu močno škropiti in po potrebi žvepljati grozdje celo še v avgustu.

Najhuša ujma v vinogradništvu je pa toča, ki ne uniči samo pridelka enega leta, ampak škoduje trtam tudi v prihodnjih letih. Umestno je torej, da vinogradnik po toči prizadete trte pravilno oskrbuje, da reši vsaj nekaj grozdja in ohrani zdrav trs za prihodnje. Največ škode povzroča toča v začetku razvoja, še najbolj pa julija meseca. V tem mesecu so namreč poganjki še precej nežni in spodnja očesa na njih že toliko utrjena, da navadno več ne poženejo. Če pa vendar odženejo, se mladi poganjki ne morejo več tako

okrepiti, da bi napravili rodni les za bodoče leto. V tem primeru je pričakovati slab nastavek zaroda. Če pobije toča pozneje, tedaj imamo več upanja na vsaj delno letino kakor tudi na ohranjenje nekaj nepoškodovanih poletnih poganjkov za razvitje novega rodnega lesa v prihodnjem letu.

Kaj je torej storiti po toči? Najprej mora vinogradnik takoj odstraniti ali prirezati polomljene in močno potolčene poganjke, privezati potlačene trte in mladice, obložene z grozdom. Nujno je pa potrebno takojšnje močno škropljenje z modrogalično zmesjo, da s tem razkužimo vse ranjene dele, osobito liste in grozdje, kajti tam se peronospora najraje naseli. Koristno je pa tudi žveplanje ob ugodnem vremenu, da se prepreči trsna plesnoba. Po takem ravnanju si trta kmalu opomore, začne na novo poganjati in se popravi. S tem pa delo še ni končano. Še nadalje moramo skrbno ravnati s potolčenimi trtami vse do trgatve, kakor da imamo opraviti z bolniki. Ta skrb in delo nam bo dobro poplačano že ob trgatvi z res zdravim, debelim grozdom, največ pa v prihodnjem letu, ko bomo imeli več zaroda, kakor bi ga drugače mogli pričakovati.

Še en pripomoček je, ki bo dal trtam moč za prihodnje leto: jesensko gnojenje, bodisi s hlevskim gnojem, če ga imamo dovolj, ali pa z umetnimi gnojili. Izmed umetnih gnojil vzamemo apneni dušik, Tomasovo žlindro in kalijevo sol ali pa mešano gnojilo nitrofoskal. Gnoj raztrosimo in vinograd že jeseni kolikor mogoče globoko prekopamo in pustimo zemljo v čim večjih kepah in grudah, da pride zrak v notranjost in da tla dobro premrznejo. Hrana iz podanih gnojil se bo čez zimo pripravila in trte bodo zgodaj spomlad dobile redilne snovi, da bodo lahko takoj krepko pognale in se dobro razvijale. Tako si bomo znatno omejili škodo, ki nam jo toča napravi.

12. Katera je najvišja železnica Evrope?
2309 m.)
(Bernina-železnica v Švici — najvišja

Govedoreja in paša

Brez paše ni prave in uspešne govedoreje. Ako že nimamo pašnikov za vso plemensko govejo živino, je neobhodno potrebno, da pride vsaj mlado plemensko govedo v dobi svojega glavnega razvoja in rašče na pašo. Res je, da se da tudi v hlevu vzrediti mlada goveja živina, vendar takšna hlevska vzreja ni nikdar prava. Saj v hlevu ne moremo nuditi mladim živalim onih naravnih pogojev, ki so potrebni za njih razvoj in raščo, za utrditev in ohranitev zdravja. Če žival stalno biva v hlevu, vidno ošibi in oslabi njena življenjska sila predvsem zaradi pomanjkanja svetlobe, zraka in zadostnega gibanja. Uredimo hleve še tako dobro ter krmimo in oskrbujemo v hlevu mlade živali po vseh pravih umne živinoreje, vedno se jim bo poznalo, da so vzrejene v hlevu. Živali, ki jih vzredimo v hlevu, navadno niso brez telesnih hib, so občutljive in omehkušene ter malo odporne in bolj sprejemljive za vsakovrstne bolezni. V hlevu torej ni mogoče tako lahko ali sploh ne vzrediti zdravih, utrjenih in lepo razvitih živali, ker manjkajo v to prej omenjeni pogoji. Vsak pravi gospodar pa mora gledati zlasti na to, da ima v hlevu predvsem zdravo in utrjeno govejo živino, ker le od takšne more pričakovati, da mu bo donajala čim večjih dohodkov in kljubovala boleznim in drugim neprilikom. Rediti nezdrave ali bolehne živali, se pravi, zapravljaati krmo in se odpevedati polnemu dohodku, kakršnega nam lahko donajajo zdrave živali.

Zdravo, utrjeno in lepo zraščeno govedo je mogoče vzrediti le na dobro urejenem pašniku. Tamkaj imajo živali predvsem dvoje: svetlobo in zrak. Svetloba je vir življenja in potrebna za ohranitev zdravja. Solnčni žarki uničujejo mnoge povzročitelje bolezni — razne bakterije. V zaduhlem in temnem hlevu pa ohranijo bakterije dolgo svojo življenjsko silo. Čim jače delujejo solnčni žarki neposredno na živalsko telo, tem več rdečih krvnih telesc je v krvi. Torej vplivajo solnčni žarki ugodno na sestavo krvi. Kako vpliva čisti in sveži zrak na

paši na živino, ve dobro vsakdo, ki pozna zaduhli hlevski zrak, v katerem se nabirajo razne škodljive snovi pri razkranjanju hlevskega gnoja, gnojnice itd. Vse te snovi pa stalno kvarijo hlevski zrak, iz katerega jih tudi z dobrimi zračnimi napravami ne moremo popolnoma odpraviti. Kakor hitro pa morajo že mlade živali v najvažnejši dobi svojega razvoja in rašče pogrešati neposredno solnčno svetlobo in sveži zrak, se ne smemo nikakor čuditi, če postanejo takšne živali šibke, bolehne, slabe izrabljevalke krme in se izprevržejo tudi v svojih pasemskih lastnostih.

Poleg svetlobe in zraka je za mlado živino dalekosežnega pomena tudi gibanje, ki ga ji nudi v polni meri zopet le pašnik. Sicer skušamo nadomestiti gibanje živine na paši z gibanjem živine v tekališču poleg hleva. Toda tudi z dovolj obširnimi tekališčem ne dosežemo nikdar istega, kar na pašniku, kjer je žival bolj prosta in je prisiljena si iskati sama hrane. S tem pa je tudi prisiljena se zadostno gibati, česar pa s tekališčem ne dosežemo. Žival je sicer v tekališču morda dovolj na zraku in solncu, toda ne giblje se dovolj.

Zelo ugodno vpliva na zdravje in razvoj živali tudi prehranjevanje s pašo. Sočna in mlada paša vzbuja po vsej svoji sestavi tek in prebavo. Zaradi obilnih lahko prebavljivih beljakovin in rudninskih snovi, ki so v paši, se telo izredno okrepi in postane odporno. Če je mlado govedo morda vsled pičlega zimskega krmljenja res kaj trpelo in postalo mišavo, se na pašniku v nekaj tednih popravi; dlaka mu postane gladka in svetla. S pašo dobi mlada žival v svoje telo redilne snovi v takšnem razmerju, v kakršnem jih potrebuje. Pri najbujnejši paši ne postane žival tako vampasta, kakor to lahko opazujemo pri hlevskem obilem krmljenju. Če živali v hlevu dobro krmimo, postanejo sicer včasih bolj povitega in okroglega telesa nego živali na paši. Vendar pa ne pripomorejo k višji telesni teži morda močnejše in gostejše kosti ter bolj krepke in napete mišice, pač pa večja množina vode v staničeviu in bolj obilno nastav-

ljena tolsča ali mast. Mlado govedo potrebuje redilne in zlasti beljakovinske hrane. Pri takšni hrani pa se mora obenem priučiti na krmila, ki jih pridelujemo v lastnem gospodarstvu. Tudi to se najlažje da doseči na pašniku, ker paša najbolj odgovarja taki zahtevi. V hlevu pa ne moremo niti približno nuditi mladi živali tako sestavljene in tečne krme, kakršna je prav paša.

Res se dogodi, da živali na pašniku tudi pri dobri paši ne uspevajo, ne pridobijo na teži in ostanejo mršave. To pa kaže, da dotične živali najbrže niso zdrave. Na paši je torej omogočena tudi odbira živali z ozirom na zdravje. Vse mlade živali, ki niso popolnoma zdrave in odporne, lahko izločimo na paši. Ko postavimo po končani paši mlado živino v hlev, smo lahko prepričani, da je to le zdrava živina. Ako moramo eno ali več glav mlade živine izključiti med pašo, je to še vedno manjša izguba, kakor pa, če bi se to moralo zgoditi pozneje, ko je žival morda že porabila mnogo krme in povzročila tudi druge stroške. Nasprotno pa lahko tudi opazujemo, da živali, ki se niso mogle prav nič razviti v hlevu, začnejo čez nekaj časa na paši naenkrat lepo in normalno rasti. To nam znači, da so živali z naravno prehrano in oskrbo na paši prebolele to ali ono bolezen, za katero so belehale v hlevu.

Iz vsega navedenega mora priti vsak pravi živinorejec do zaključka, da je pašnik in paša za vzrejo mlade goveje živine, zlasti za takšno, ki je namenjena za plemo, nekaj neobhodno potrebnega, dalje, da se na pašniku okrepi zdravje in odpornost živali, izboljša telesnost, zviša dobičkonosnost in pospešuje rodovitnost. Poleg vsega tega pa nam pasenje živine prihrani tudi obilo dela in sploh močno poceni vso rejo. Pri mlečnih plemenskih kravah, ki hodijo redno na pašo, se dvigne mlečnost in dobrotla mleka ter olajša telitev. Skrbimo torej, da pride vsa mlada goveja živina in mlečne krave čim več na pašo. ip

15. Kje pridelajo največ krompirja?

(Λ Νεμσίη.)

Zzdr. Hugon Turk:

Hrustanci

Povsod, kjer je treba v živalskem telesu prožnosti, prijenljivosti, ublažitve pri pregibanju, pritisku, sunkih in udarcih, nadalje kjer telesni udje menjavajo svoj obseg in kjer morajo ostati stalno odprte razne odprtine in cevke ter prav posebno tam, kjer mora biti dobra, trdna in vendar kolikortoliko tudi gibljiva zveza — na vseh teh mestih najdemo hrustance. Hrustanci so svojevrstno telesno tkivo ali tvorba, katere delimo v tri skupine:

a) Pravi (hialinjski) hrustanci, ki so enakomerno sestavljeni, prostemu očesu prosojni in modrikasto bele barve. Take najdemo koncem onih kosti, katere napravljajo sklepe, iz pravega hrustanca obstoje obročki sapnika ali dušnika, veliki hrustanec plečne kosti, koptni hrustanec, očesni hrustanec itd.

b) Prožni ali mrežasti hrustanci, katerih snov ima raznoštevilna vlakenca, mreže elastičnega tkiva. Semkaj spadajo hrustanec jabolčnega poklopca ali loputnice, ušesni hrustanci, Evstahijeva troblja ob ušesu, ob nosnicah in v nosu itd.

c) Vlakničasti hrustanci, katerih glavna snov obstoji iz hrustančastih vlaken, kakor n. pr. hrustanci med vretenci vratu, hrbta, križa in repa, potem hrustanci, ki so vloženi v sklepe in zgibe.

Zunaj obdaja hrustance bela, zelo močna vlakničasta kožica, ki ima prav malo krvnih žil, a vendar ohranjuje hrustanec s krvjo. Živec hrustanci nimajo, zato so neobčutljivi in jih lahko režemo, ne da bi živali povzročili bolečine. Kadar obole pa povzročajo kljub temu hude bolečine. — Hrustanci so zelo odporni napram zunanjim vplivom. Ranjeni se prav počasi celijo in nadomeste samo z vlakničastim tkivom, ki pozneje okamenj. Pravi in tudi prožni hrustanci v starosti kaj radi okamenj. Iz hrustancev nastanejo skoro vse kosti živalskega telesa izjema so le nekatere kosti v lobanji.

Hrustanci so modrikasto-bele ali be-

lo-rmenkaste barve. Sveži se tudi lahko režejo v tenke plasti, katere so prosojne. Posušeni postanejo jantarovo-rmeni in se skrčijo, posuše, v vodi pa zopet vzkli-pijo. Gniloba se jih ne prime hitro in ji dolgo kljubujejo. Pri kuhi se skoro popolnoma spremene v klej.

Po živalskem telesu so hrustanci sle-deče porazdeljeni:

1. med sklepi, med vsemi vretenci hrbtenice do konca repa;

2. na glavi: deli uhlja, ušesna trom-ba, hrustanci ob očesnem zrklju, prekatni hrustanec ali pretin v nosu, hrustanča-sta podloga nozdrvi.

3. hrustanci na trupu: dva velika hrustanca prsne kosti ali prsnice t. j. kljukasti in lopatasti hrustanec, hrustan-ci nepravih reber, sapnik in sapnikova jabolko;

4. hrustanci okončin: obsežni in močni hrustanec lopatice v plečetu in važni, dasi ne posebno veliki hrustanci kopitne kosti.

Gnojenje ajde s superfosfatom

Malokatera zrnata rastlina tako do-bro izplača gnojenje z umetnimi gnojili kakor ajda. Strniščna ajda rase le krat-ko dobo, kajti dorasti in dozoreti mora po žitu in zapustiti njivo še pred slano in mrazom. Največkrat ji škoduje sla-na, zato mora poljedelec pospešiti nje-no rast in skrajšati njeno vegetacijsko dobo, da jo spravi na varno, predno jo poškoduje vremenska ujma.

Gnojila, ki jih uporabljamo pri na-ših rastlinah, so različna. Hlevski gnoj in gnojnica pospešujejo rast zelenih delov, torej razvoj rastline. Če gnojimo ajdi s tema gnojiloma, tedaj ta vsled obilice dušika dolgo časa raste in cve-le, toda počasi dozoreva. Ta gnojila so torej za ajdo neprimerna, kar dobro ve vsak naš kmet. Ajda zahteva zlasti ta-ka gnojila, ki s svojimi redilnimi snov-mi ugodno učinkujejo na razvoj cvetja in na napravo zrnja: to so superfosfat in kalijeva sol, ki ne samo da nudita tej rastlini primerno hrano, ampak ji

istočasno skrajšata rast in pospešila zoritev.

Hitro učinkujoča fosforna kislina v superfosfatu da kleno debelo zrnje in pospešuje tudi zoritev, lahko topljivi kalij v kalijevi soli pa vpliva na enakomeren razvoj rastline in cvetja, na dobroto zrnja ter skrajša dobo rasti. Superfosfat napravi tudi bolj trdo slamo, zato ž njim gnojena ajda ne poleže tako rada. Po njem je tudi bolj vztrajna proti boleznim, zato je pridelek zrnja mnogo boljši tako glede množine, kakor tudi glede kako-vosti. Po kalijevi soli se pa cvetje še krepkeje razvije, hitreje ocvete in zrnje prej dozori. To so prednosti, ki jih mora upoštevati vsak poljedelec, ki hoče se-jati ajdo in imeti od nje največ koristi.

Naši kmetovalci to prav dobro vedo, zato se obeh teh gnojil kaj radi poslu-žujejo tudi v današnji kritični dobi, saj brez njih je ajdin pridelek zelo dvom-ljiv. Toliko bolj morajo upoštevati ta izkustva letos, ko bodo vsa žita slabo plenjala in bo v splošnem malo zrnja. Če bodo dosegli ugoden pridelek ajde, bodo imeli vsaj dovolj hrane čez zimo.

Res je sicer, da sta superfosfat in kalijeva sol v primeri s cenami kme-tijskih pridelkov precej draga. Tode danes se ne gre več za to, pridelati več za prodajo, ampak za lastno prehrano. Če ne bo dovolj zrnja in moke za zimo, bo tudi našemu podeželju huda predla.

Superfosfata potrebujemo na 1 ha (1% orala) po 300 kg (na oral po 170 kilogramov), kalijeve soli pa 150 kg (na oral 85 kg). Kmetovalci lahko naročijo ta gnojila potom svojih zadržug ali pa naravnost potom Gospodarske Zveze v Ljubljani in njenih podružnic. Da ga dobijo ceneje, se lahko združi več po-sestnikov skupaj in ga naročijo tudi pri tvornici v Hrastniku — toda najmanj 5000 kg. V interesu poljedelcev je to-rej, da nudijo posejani ajdi tiste redil-ne snovi, ki so jim potrebne za bogato žetev.

13. Kolikokrat v sekundi bi prele-tela luč ob ekvatorju okrog zemlje?

(11 let) $\frac{1}{2}$

Gospodarske vesti

Denar

g Ljubljanska borza. Poslovanje na borzah je danes pod vplivom padca dolarja, ki ga hoče novi predsednik Roosevelt tako znižati, da bo lahko trgoval z vsem svetom. Do sedaj je padel že za 25 odstotkov. Tako je na ljubljanski borzi znova popustil od 54.69 na 53.83 Din (srednji tečaj skupaj s premijo). Tudi deviza London-funt je popuščala, kakor tudi italijanska lira. Avstrijski šilingi so se trgovali po 8.85 Din, grške drahme po 0.41 Din. Po uradnem tečaju se je na ljubljanski borzi kupčevalo po naslednjih cenah (brez premije od 28.5%): 1 angleški funt 192.26 D, 1 ameriški dolar 42 Din, 1 holandski goldinar 23.17 Din, 1 nemška marka 13.71 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 avstrijski šiling 8.85 Din, 1 italijanska lira 3.06 Din, 1 franc. frank 2.26 D, 1 češka krona 1.71 Din, 1 belg. belga 8.06 Din. — Z ozirom na omejitve uvoza in izvoza je bilo v zadnji dobi le malo zaključkov.

Živina

g Ljubljanski živinski sejem 4. t. m. Na ta sejm so kmetje in prekupci prignali 83 konj, 45 volov, 12 krav, 5 telet in 156 prašičkov. Zaradi poljskih del je bil sejm slabo obiskan in kupčija bolj mrtva. Prodali so le 10 konj, 32 volov, 9 krav, 4 teleta in 65 prašičkov za rejo. Cene so ostale več ali manj neizpremenjene; za kg žive teže so dosegli: voli I. vrste 4—5 Din, II. vrste 3—4 Din, III. vrste 2.50—3.50 Din, krave debele 3—4 Din, klobasarice 1.50 do 2.50 Din, teleta 6—7 Din; prašički za rejo 180—225 Din komad.

g Ptujski sejmi 4. in 5. t. m. Konjski in goveji sejm 4. t. m. je bil razmeroma dobro založen in tudi kupčija je bila precej živahna. Prignanih je bilo 542 živali, prodanih pa 240 glav. Cene za 1 kg žive teže: voli 3—4.50 Din, biki 2.50—4 Din, krave 2—4 Din, telice 2.50 do 4.50 Din; konji po kakovosti od 500 do 3700 Din komad. — Tudi prašičji sejm 5. t. m. je bil precej obiskan. Pri-

gnanih je bilo nanj 180 prašičev razne starosti, največ odstavljenih pujskov, prodanih pa 94 kosov. Cene: za 1 kg žive teže 6—9 Din, pujski pa po kakovosti od 115—300 Din kos.

g Prašičji sejem v Mariboru 7. t. m. Prašičerejci so na ta sejm prignali 192 prašičev, od katerih so jih prodali 125. Cene so bile naslednje za posameznega prašiča: v starosti 5 do 6 tednov 125 do 160 Din, za 7—9 tednov starega 200 do 250 Din, za 3—4 mesece starega 280—350 Din, za 5—7 mesecev starega 460—550 Din, za 8—10 mesecev 650 do 870 Din, za enoletne prašiče pa 680 do 750 Din. Kilogram žive teže je veljal 7.50—8.50 Din, mrtve teže 10.50 do 11 Din.

g Dunajski prašičji sejem. Na zadnji tedenski sejem na Dunaju je bilo pripeljanih 8168 pršutarjev in 5360 špeharjev. Iz Jugoslavije je bilo 2222 glav. Na kontumačnem trgu je bilo 559 špeharjev iz Madjarske in Jugoslavije. Cene za 1 kg žive teže v šilingih (po 10 Din): špeharji najboljši 1.30, I. vrste 1.27—1.28, II. vrste 1.25—1.26, kmečki prašiči 1.28—1.32, najboljši 1.35; pršutarji 1.45—1.55, najboljši 1.60—1.70. Cene pršutarjem so se zboljšale za 3—4 groše, cene špeharjem pa so ostale neizpremenjene.

Trgovina

g Žitno tržišče. Položaj na žitnem trgu je v znamenju pričakovanja vesti o novi svetovni letini. Kakor kaže, bo letos pridelek pšenice v splošnem mnogo slabši nego lani in bo komaj kril potrebo, tako da se bo lahko uporabilo nekaj stare zaloge. Na ceno bo gotovo tudi vplival sklep štirih glavnih produkcijskih in izvoznih držav, da omejijo posejano površino za 15 odstotkov in obenem skrčijo izvoz. To so ameriške Združene države, Kanada, Avstralija in Argentinija. Te štiri države so lani pridelale 433 milijonov stotov od svetovnih 1030 ter izvzile 145 milj. stotov pšenice in s tem vplivale na svetovni žitni trg. Neugodno vpliva tudi negotovost z dolarjem. — Naša nova letina ne kaže slabo, četudi še nimamo jasne slike o

njej. Nekateri strokovnjaki cenijo, da nam bo od pridelka ostalo za izvoz kakih 30.000 do 40.000 vagonov. Četudi to še ni ugotovljeno, vendar je pričakovati ugodnejše letine od lani. Z ozirom na poljska dela se opaža pomanjkanje dovozov, zato so se cene za staro blago utrdile na 230 Din za 100 kg. Za novo blago se govori o ceni 260 Din. Koruza je nekoliko slabejša in se kupčuje v Indiji po 75—76 Din, na ugodnejših postajah po 78—90 Din, činkvantin po 120 do 125 Din. Moka stane 365 Din za 100 kg. — Na ljubljanski borzi se nudi pšenica baška 76 kg težka po 272—277.50 Din, baška 77 kg težka po 283—287.50 Din; koroza baška promptna po 122.50 do 125 Din; moka baška »O« po 420 do 425 Din, banatska po 430—435 Din.

g Tržišče z jajei. Glavna produkcija jaje je prenehala in na domača tržišča ni več tistega navala, kakor je bil ob času, ko je bil ukinjen izvoz v Nemčijo in Italijo. Nakupna cena na deželi je še porasla na 40 par za kos. Na mestna tržišča prihaja pa mnogo drobnega blaga.

Pravni nasveti

Skrajšan rok. S. J. — V rodbinah, kjer je več moških, služi rekrut prvenec skrajšan rok devetih mesecev, če ima živega očeta pod 60. letom starosti, a nima mlajšega brata z najmanj polnimi 17 leti starosti. Naslednja dva sposobna brata služita po vrsti polni rok in tako izmenoma po vrsti. Ker torej vaš oče, ki je rojen leta 1879, še ni 60 let star in brat, ki pride za vami, še ni 17 let star, imate vi, ki greste letos na nabor, pravico do skrajšanega roka. Naborni komisiji predložite rodbinsko polo, iz katere je razvidna starost vseh članov vaše rodbine.

Zgradarina. K. F. — Od očeta, ki je bil včasih zidar, a svoje obrti že 5 let ni opravljal, ste prevzeli posestvo. Na dolgu pa je še zemljarina in zgradarina za l. 1932. Vprašate, kako bi dosegli oprostitev zgradarine za leto 1932, v katerem letu oče ni več izvrševal zidarstva. — Ne bo Vam mogoče za nazaj doseči oprostitev zgradarine. Če je oče prenehal izvrševati zidarstvo in se je posvetil izključno kmetijstvu ter so se vsi stanovalci v hiši pečali izključno le s kmetijstvom, bi bil moral to prijavit davčni upravi in bi se davčna oprostitev pričela začetkom trimesečja, ki nastopi po predložitvi prijave, seveda le za vnaprej.

Plačilo odvetnika. F. — Odvetniku jamči za stroške tisti, ki ga je najel. V pravdi pa mora ona stranka, ki pravdo zgubi, plačati tudi advokatske stroške nasprotnika. Isto velja pri plačilnem povelju, ki postane pravomočno.

Delni odpust dolga. T. Č. — Upnik je izjavil, da vam vsled neke usluge odpusti del dolga. Bojite se pa, da se ne bi premislil in vprašate, kako bi napravili, da bi držalo. — Po postavi ni treba nobene posebne oblike, ampak zadošča ustmeni odpust, seveda če je resen. Če se pa ne zanesete, naj vam pa da pismeno izjavo, da vam je del dolga odpustil. Kar se tiče prič, more sodišče tudi domačo pričo zaslišati in ji lahko verjame, če vidi, da je verodostojna. V naprej se pa nikdar ne more reči, če bo sodišče priči verjelo.

Notarski račun. S. T. — Povedali smo že, da notarskih računov ne moremo na tem mestu ocenjevati. Če ste že del plačali, ste račun priznali in vam sedaj ne pomaga pritoževanje, da je previsok. Drugače pa ima stranka, ki z računom ni zadovoljna, pravico zahtevati, da stroške odmeri sodišče.

Čevljarska obrt. K. — Radi bi dobili čevljarsko obrt, pa ne morete vseh stroškov naenkrat plačati. Vprašate, če bi mogli plačevati stroške na obroke. — Takse boste morali takoj plačati. Koliko bodo iste znašale, boste najbolj točno zvedeli pri okrajnem načelstvu.

Prošnja za vstop k policiji. A. P. — Prošnja za sprejem k policiji napišite na poli belega papirja (pisarniške oblike). Prošnji priložite listine, iz katerih bo razvidno, da ste naš državljan (državljanška izkaznica ali domovnica), rojstni list, ker se sprejemajo le kandidati od 21. leta do 30. leta starosti; zdravniško spričevalo uradnega zdravnika; samski list; нравstveno spričevalo, zadnje šolsko izpričevalo in pismeno izjavo, da boste ostali v policijski službi najmanj tri leta, ter vojaško izkaznico. V prošnji izrazite svojo željo, da želite biti sprejeti.

Spor radi izročitve posestva. E. A. — V očetovo hišo ste vtaknili mnogo denarja, ker vam je oče obljubil, da vam bo izročil posestvo, ako mu sezidate hišo. Sedaj se je pa premislil in hoče posestvo izročiti drugemu. Vprašate, če lahko zahtevate povrnitev denarja, ki ste ga vtaknili v hišo z obrestmi vred. — Lahko zahtevate vrnitev denarja, ako ste ga dali pod navedenimi pogoji. Obrestni boste mogli zahtevati le od dneva tožbe. Če bo prišlo do pravde, boste morali stvar izročiti advokatu, če boste tožili za nad 12.000 Din. Pa tudi drugače ne boste mogli brez advokata uspešno nastopiti. Treba je že tožbo dobro sestaviti, kar more edino le pravnik na podlagi točnih Vaših informacij.

Neizplačana mezda. I. K. Služili ste pri posestniku dve leti in se pogodili za plačo. Posestnik se je zadožil, pogojene plače ni

plačal in se sami ste mu posodili nekaj denarja. Vprašate, kako bi najlažje prišli do svojega denarja. — Če noče zlepa plačati, boste morali pač tožiti. Preskrbite si pri županstvu ubožno spričevalo in pjdite z njim na okrajno sodišče. Če tekom treh let svoje mezde ne uožite, bo in terjatev zastarela.

Sporna pot. J. A. Preko Vaše košenine je vozil sceed gnoj na svojo njivo in pridelke z nje. Vašemu pokojnemu očetu je za to dajal nekaj krme ali slame ali pa je šel tudi za to kosit. Oče je umrl. V zadnjih letih sosed ne daje nič več odškodnine za pot. Sedaj ste to košenino zorali, sosed pa pravi, da ima prosto pot in da bo vozil po pridelku. Vprašate, če to sme. — Če pot preko Vaše košenine, sedaj njive, ni vključena, potem bi moral v slučaju tožbe sosed dokazati, da je sam ali njegov posestni prednik, skozi 30 let nemoteno, brez prošnje, uporabljal sporno pot. Če imate Vi dokaze, da je sosed v zadnjih 30 letih Vašega očeta prosil, oziroma, da mu je za uporabo polji dajal krme ali opravljal razna dela, potem sosed tudi s 30 letno uporabo služnostne pravice poti ni priposestoval. — Če se s sosedom ne boste mogli sporazumeti n. pr. tako, da Vam bo letno dajal za pot primerno odškodnino, ga boste pač morali tožiti, če imate dobre živce za pravdo, katere izid je končno negotov, ker nihče ne ve, kako bo sodišče poedine izpovedbe prič ocnilo in katerim bo verjelo ali pa ne.

Vzdrževanje gospodarskih poslopj. M. F. T. Do svoje smrti imate pravico, da vzivate posestvo s stanovanjsko hišo in gospodarskimi poslopji vred. Kozolec je sedaj potreben temeljitega popravila: vprašate, če ste dolžni, da sami to popravite, ali pa mora ta popravila plačati lastnik posestva. — Kot vživalec ste dolžni, da vzdržujete vsa gospodarska poslopja kakor dober gospodar v takem stanju, kakor ste vse prevzeli in da iz donosa vse to oskrbujate, popravljate, dopolnjujete in obnavljate. Če je n. pr. na kozoku slamnata streha, morate pač sami poskrbeti, da se vsako leto pridelata toliko slame, da polagoma celo strebo obnovite. Ne morete lastnika prisiliti, da Vam kozolec prekrije z opeko.

Ključavničarski učence. R. J. Učenec se dve leti uči ključavničarske obrti. Ker se mu pri mojstru slabo godi, bi rad nadaljeval učenje pri drugem mojstru ali pri mehanikarju. Ali se mu bo dcsedanja učna doba vštela v predpisano učno dobo? — Brez vzroka nikakor ne sme zapustiti sedanjega mojstra. Le onemu učencu, ki delo prekine pri enem mojstru brez svoje krivde pred potekom učnega časa, se dotedanje učenje vštete, če nadaljuje delo pri drugem obrtniku iste ali sorodne obrti. Ako pa učenec prekine delo po lastni krivdi, se mu dotedanja učna doba ne šteje v učni čas in

mora na novem mestu učenje za toliko časa podaljšati, oziroma začeti isto popolnoma znova. Mojster mora daljšo prekinitev učnega časa v osmih dneh, ko se je učenec vrnil na delo, javiti zadrugi ali občini. Zadruga ali občina predloži to prijavo upravni oblasti, da ta odredi, če je treba valed tega učni čas podaljšati in za koliko časa.

Oprostitev sina vojaške službe. P. M. G. Oče je star 68 let, mati pa 60. V hiši je poleg rekruta, ki je bil letos potrjen, samo še en rekrutov brat, star 13 let. Vso družino preživlja potrjeni sin. Ali bi mogel doseči oprostitev vojaške službe kot hranilec? — Če res potrjeni sin preživlja družino, v kateri ni nobenega za delo sposobnega člana in če družina plača na leto manj kot 1220 dinarjev neposrednega davka, ima potrjeni sin po zakonu pravico do oprostitve. Prošnjo je vložiti na komando vojnega okrožja.

izplačevanje mezde v gostilni. V. C. Nek mojster izplačuje delavce vsako soboto zvečer v gostilni svojega sorodnika. Delavci imajo tako lepo priliko za popivanje, ki se je tudi v polni meri poslužujejo. Ali bi se moglo tako ravnanje mojstra zabraniti? — Po postavi je prepovedano izplačevanje mezde v gostilnah in sploh povsod, kjer se točijo alkoholne pijače. Če mojster te grde razvade ne bo opustil, ga prijavite okrajnemu načelstvu.

Kuluk 72 letnega davčnega zavezanca. R. I. Občina vam je naložila kuluk, čeprav ste 72 let stari in ne plačujete 100 Din davka na leto. Prejšnji župan vas je pustil pri miru, novi vas pa sili k delu. Vprašate, če vas more prisiliti. — Ne more vas prisiliti. Vsi moški davkoplachevalci izpod 18 in nad 60 let starosti ter ženske so kuluka oproščeni, ako ne plačujejo letno nad 100 Din neposrednega davka. Če pa plačujejo nad 100 Din davka, so pa zavezani odkupnini, to se pravi, da ne morejo osebno delati, ampak morajo plačati. Pripominjamo, da je za leti 1932 in 1933 banovinski kuluk ukinjen, ker so se uvodele nadomestne cestne doklade.

Gozdarska šola. I. K. Obrnite se z vprašanji, ki ste jih nam poslali, na ravnateljstvo gozdarske šole v Mariboru.

Odtekanje vode na sosedov svet. P. F. Sosed vas toži, ker ste očistili jarek ob svoji njiivi, tako da se voda odteka na sosedov svet. Na vaš svet priteče voda z občinske ceste. Vprašate, če ste upravičeni odvajati vodo dalje. — Posestniki zemljišč ob javnih cestah ne smejo samolastno ovirati odtekanja vode z javne ceste na zasebno zemljišče. Ker se tiče daljinega odvajanja vode, mora sosed sprejemati vodo, ako je že nad 30 let tekla z vašega zemljišča na njegovo. Drugače pa dvomimo, da bi vi v pravdi uspeli. Zmenite se z občino, da ona napravi primeren požiralnik.